

**Тернопільська обласна Рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра історії та методики навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

з галузі **01 Освіта / Педагогіка**
за спеціальністю **014 Середня освіта**
предметною спеціалізацією **014 Середня освіта (Англійська мова і література)**
014 Середня освіта (Німецька мова і література)
за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Англійська мова і література)**
Середня освіта (Німецька мова і література)

Кременець - 2020

Робоча програма навчальної дисципліни Історія України та української культури за спеціальністю 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта предметною спеціалізацією 014 Середня освіта (Англійська мова і література), 014 Середня освіта (Німецька мова і література) за освітньо-професійною програмою бакалавра. КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2020. 36 с

Укладач: Стронський Генріх Йосипович, доктор історичних наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри історії та методики навчання
Протокол № 1 від 31 серпня 2020 року

В.о. завідувача кафедри

історії та методики навчання

Г. Б. Скакальська
(ініціали, прізвище)

© Стронський Г. Й., 2020 р.
© КОГПА ім. Тараса
Шевченка, 2020 р.

1. Вступ

Анотація: освітній компонент *Історія України та української культури* посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки кваліфікованих спеціалістів та вихованні у них громадянської та патріотичної позиції, поваги до інших народів світу. Код н/д – ОК 1.

Ключові слова: східні слов'яни, Київська Русь, Галицько-Володимирське князівство, козацтво, православ'я, Гетьманщина, Українська Народна Республіка, українізація, колективізація, Голодомор, репресії, дисиденство, застій, русифікація, незалежність, російська агресія, матеріальна і духовна культура, усна народна творчість, християнство, архітектура мистецтво, живопис, освіта, фрески, ікона, колегії, полемічна література, козацьке бароко, садово-паркова архітектура, Пінзель, романтизм, реалізм, модернізм, соцреалізм, конструктивізм, розстріляне відродження, русифікація, масова культура.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність: 014 Середня освіта (Англійська мова і література) 014 Середня освіта (Німецька мова і література) Освітньо-професійна програма: 014 Середня освіта (Англійська мова і література) 014 Середня освіта (Німецька мова і література) Ступінь вищої освіти: бакалавр		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2,4		Лекції	
		26	8
		Семінарські	
		25	8
		Самостійна робота	
	69	104	
	Вид контролю: залік		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 42 % до 58 %;

для заочної форми навчання – 15 % до 85 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу ознайомити з вузловими подіями історичного минулого українського народу, прослідкувати зародження й трансформації української національної та державної ідеї, максимально сприяти формуванню у студентів патріотичних почуттів, культури інтелігентних людей громадянського

суспільства та сприяти розумінню причетності кожного до розбудови сучасного і майбутнього нашої держави.

Завдання:

- на основі широкого залучення джерел та наукової літератури закріпити та поглибити у студентів здобути ними в середніх навчальних закладах знання про історичний поступ України, народів (племен, етносів), які мешкали в різний час на її території, показати цей процес у діалектичній єдності загального й особливого;
- навчити студентів працювати з історичними джерелами та спеціальною історичною літературою. Привити їм уміння правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень;
- сприяти виробленню наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного, вмінню трактувати їх з позицій наукових принципів історизму, об'єктивності, всебічності, логічності та робити порівняльний аналіз подібних процесів у різних країнах, визначаючи загальне та відмінне;
- належну увагу приділити трактуванню історичних фактів з позицій принципів історизму, об'єктивності, всебічності, логічності;
- в лекційному курсі та на семінарських заняттях постійно використовувати виховні моменти, прививаючи студентам повагу до історичного минулого свого народу, стимулюючи у них прагнення бути свідомими громадянами своєї держави;
- проаналізувати та висвітлити розвиток сучасної української культури через ретроспективну історичну призму;
- визначити особливості історичного розвитку української культури протягом століть.

4. Професійні компетентності, на формування яких спрямована навчальна дисципліна

Вивчення курсу *Історія України та української культури* спрямоване на формування у студентів таких професійних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 Здатність навчатися та самонавчатися, продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

ЗК5 Здатність знаходити, інтерпретувати та застосовувати інформацію з різних джерел.

ЗК13 Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання (ПРН):

Після завершення курсу студент повинен:

ПРН8. Демонструвати уміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері дисциплін загальної та професійної підготовки при розв'язанні практичних соціально-професійних та лінгводидактичних завдань, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

Студенти повинні знати:

– передбачений програмою матеріал і на його основі набути необхідних вмінь та навичок щодо визначення причин і наслідків, як тих чи інших історичних подій, так і явищ історії України, їх взаємозв'язок із загально історичними процесами;

- знати основні праці вітчизняних і зарубіжних істориків, присвячених актуальним проблемам історії України;

- на основі методів наукового пошуку опанувати новітні історичні концепції;

– розуміти процеси економічного розвитку, зміни в соціально-класовій структурі та національному складі населення України;

– визначати причини та основні етапи визвольних змагань українського народу за побудову незалежної соборної держави;

– визначати консолідуючі та гальмівні чинники процесу формування української нації;

– знати виданих діячів політичного, суспільного, державного життя та національного руху України;

- зміст основних понять «культура», «культурологія», «цивілізація», «міф», «світогляд», «мистецтво», «живопис», «стиль», «бароко», «антропоцентризм», «гуманізм» тощо;

- специфіку і особливості розвитку української культури;

- історію виникнення і розвитку української культури.

Студенти повинні вміти:

– вміти вільно користуватися понятійним та термінологічним апаратом, притаманним даній навчальній дисципліні;

-- оволодіти сучасними методами історичного пізнання, історичним термінологічно-понятійним апаратом;

–вміти правильно визначати основні джерела вивчення суспільно-політичних та економічних процесів і явищ історії України;

–вміти логічно формувати причинно-наслідкові зв'язки історичного розвитку українського суспільства від давнини до сьогодення;

- зрозуміти сутність, природу та генезис історичних явищ, вміти здійснювати їх аналіз та узагальнення, з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів;

- виважено оцінювати роль суб'єктивних і об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах вітчизняної історії;

-виділяти основні характерні ознаки, особливості, закономірності виникнення й розвитку української культури від початку виникнення людини і до сьогодення;

-володіти та оперувати основними культурологічними категоріями.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Змістовий модуль 1

Тема 1. Вступ. Українські землі від найдавніших часів до середини XIII століття.

“Історія України” як навчальна дисципліна вищої школи України. Державогенез на українських землях до IX ст. Україна і Степ. Анти. Специфіка становлення державного (цивілізованого) життя на українських просторах. Витоки ш риси української культури.

Історичні передумови утворення держави Русь. Внутрішній устрій Русі (України) та його еволюція в IX-XIII ст. Хрещення Русі. Господарство Русі. Соціальна структура руського (українського) суспільства IX – першої половини XIV ст. Місце держави Русь в історії України та Східної Європи: міфи і наукові версії. Галицько-Волинське князівство. Втручання в галицькі справи Польщі та Угорщини. Правління Данила Галицького. Стосунки з Західною Європою і

папою римським. Боротьба з Золотою ордою. Розвиток ремесел і торгівлі. Містобудування. Заснування Львова і перетворення його в центр Галицької землі. Утворення Галицької митрополії (1301). Причини загибелі Галицько-Волинського князівства. Значення і місце його в історії України.

Монгольське нашествя і його наслідки. Політична і військова організація монголів. Битва на р. Калці (1223). Новий похід монголів на Русь. Здобуття Києва та інших східнослов'янських міст. Причини перемог монгольського війська і поразок удільних князівств. Особливості окупаційної політики монголів на руських землях. Система надання ярликів і збору данини. Монголи і православна церква. Наслідки монгольського нашествя. Досягнення культури періоду Київської Русі і Галицько-Волинського князівства.

Тема 2. Українські землі в складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої (XIV- середина XVII ст.).

Політика литовських князів на українських землях. Україна – об'єкт територіальних суперечок ВКЛ, Корони польської, Московського князівства. Поступове зближення Литви з Польщею і наслідки цього процесу для України.

Соціально-економічний розвиток українських земель у XIV-XVI ст. Розвиток сільського господарства, ремесел, торгівлі. Міста і міське самоуправління. Поширення панщинно-фільваркового господарства.

Політичний статус українських земель у складі ВКЛ. «Русько-Литовська держава». Посилення польсько-католицького впливу на Україну. Люблінська унія 1569 р. та утворення Речі Посполитої. Політичне становище українських земель у складі Польської держави. Берестейський собор 1596 р. та проголошення церковної унії. Масова денаціоналізація української знаті і зростання ролі та значення дрібної шляхти, міщанства, козацтва.

Соціально-економічне становище українських земель у складі РП та конфесійні конверсії. Колонізація південноукраїнських земель, її хід та наслідки. Проблема «культуртрегерської ролі» Польщі в освоєнні «Дикого степу». Друге видання кріпосного права і розвиток панщинно-фільваркового

господарства. Категорії феодально- залежного селянства. Єврейське питання, його суть. Ремесла і промисли. Цехи і поява підприємств мануфактурного типу. Торгівля. Міста. Магдебурзьке право. Розвиток культурного життя наприкінці 14 – 16 ст. Європейські впливи. Розвиток освіти на українських землях: православні та католицькі школи; початки книгодрукування.

Тема 3. Розвиток української культури у кінець ХУІ – 18 ст.

Релігійне протистояння. Берестейська Унія. Наступ католицизму. Полемічна література. Розквіт Київського православ'я. Петро Могила. Структура Києво-Могилянської академії; виховні принципи та навчальний процес в академії; міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами; особливості козацького літописання; особливості архітектури козацької доби: українське бароко; театральне та образотворче мистецтво в Україні; освіта та література; архітектура та образотворче мистецтво; музичне життя в Україні. роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури. Філософ Г.Сковорода. Іоан-Георг Пінзель.

Тема 4. Національно-визвольна війна середини ХУІІ ст. Українська козацька держава в добу Руїни.

Козацтво як історичний феномен (кінець XV-XVI ст.): чисельність, розселення, соціальні функції. Боротьба козацтва проти турецько-татарської агресії. Запорізька Січ як військово-політичне (державне) утворення. Видатні діячі козацького руху. Роль козацтва у боротьбі проти польсько-шляхетської та римо-католицької (уніатської) експансії. П. Сагайдачний. Посилення боротьби проти національного та релігійного гноблення в першій половині XVII ст.

Характеристика особливостей причин, передумов, рушійних сил та характеру постання (війни, революції). Козацька держава Б.Хмельницького. Ліквідація старих структур державної влади і організація нових. Територіальний і адміністративно-військовий поділ України. Центральні і місцеві органи влади. Налагодження дипломатичної служби. Стосунки з

сусідніми державами. Міжнародні (геополітичні умови) існування Гетьманщини. Переяславська угода 1654 р. у контексті історичних реалій середини XVII ст., її вплив на подальшу історію України. Історичне значення Національно-визвольної революції середини XVII ст.

Руїна (1657–1687 рр.). Причини Руїни. Українські гетьмани в боротьбі за владу. Українська (козацько-старшинська) еліта, вплив її політики на перебіг подій в Україні у другій половині XVII ст. Фактичний розкол України на Лівобережну і Правобережну. Особливості розвитку регіонів.

Правобережжя в добу Руїни. Боротьба з претендентами на гетьманську булаву. Визнання протекторату Туреччини над Україною (1669). Перемога під Батогом і другий похід у Галичину (1672). Бучацька угода і її наслідки для України. Турецька окупація Правобережжя і масове обезлюднення цих земель.

Лівобережжя в добу Руїни.. Скасування автономії української православної церкви (1685). «Вічний мир» (1686) і формування анти турецької коаліції. Козацькі літописи.

Тема 5. Українські землі у ХУІІІ ст.

Постать гетьмана І. Мазепи в інтерпретації сучасних українських та зарубіжних істориків. Україна на початковому етапі Північної війни. Похід Карла XII на Україну і відкритий перехід Мазепи на його сторону. Оборона і падіння Батурина. Полтавська катастрофа. Смерть І. Мазепи і зародження «мазепинства».

«Великий вигнанець» П. Орлик (1710-1742). Бендерська конституція 1710 р., її основні положення і значення.

Україна за правління І. Скоропадського, П. Полуботка, Д. Апостола, К. Розумовського. Ліквідація козацьких традицій (процес інкорпорації, його наслідки). Трагічна доля останнього кошового Запорізької Січі П. Калнишевського. Основні причини поразки українських змагань другої половини XVII – початку XVIII ст. Наслідки та значення цієї боротьби.

Геополітичні зміни в Східній Європі в другій половині XVIII ст. Українські землі в складі Російської та Австрійської імперій: порівняльна

характеристика. Другий кріпосницький ренесанс в Україні (політика Катерини II). Український народ у колоніальному та кріпосницькому ярмі.

Тема 6. Політичний і соціально-економічний розвиток українських земель у ХІХ-початку ХХ ст.

Характеристика основних теоретичних положень (традиційне суспільство, доіндустріальне суспільство, капіталізм, індустріальний капіталізм тощо).

Кріпосницька система в Україні як результат тривалого історичного розвитку. Причини, сутність та особливості реформ в різних регіонах України. Історичне значення скасування кріпосного права (1848, 1861 рр.). Специфіка переходу українського загалу до індустріального суспільства. Промисловий переворот, індустріалізація в Україні. Розвиток транспортних зв'язків і торгівлі. Міста. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Українське суспільство на початку ХХ ст.: соціокультурна характеристика.

Національно-визвольний рух на території Західної України і Наддніпрянщини: національна єдність та регіональні особливості. Кирило-Мефодієвське братство. Зв'язки Т.Шевченка з його членами. Розгром товариства і розправа над учасниками його зібрань. Польське повстання 1863 р. і українське населення Правобережжя. Початки громадського руху в Україні. Громадський соціалізм. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях. Зв'язки Західної України зі Східною в першій половині ХІХ ст. Український національно-визвольний рух у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Налагодження зв'язків прогресивної частини західноукраїнської молоді з представниками Наддніпрянської України. Громадсько-політична діяльність І.Франка, М.Павлика, О.Терлецького. Перетворення Східної Галичини в «Український П'ємонт». Політичні партії. Ліберальний націоналізм як теорія боротьби за інтереси народу. Початки інтегрального націоналізму. М. Міхновський. Українське питання напередодні

Першої світової війни. УСС. Перша світова війна і завдання національного визволення України.

Тема 7. Українське національно-культурне відродження у 19 ст.

Початок формування сучасної української модерної нації. Поняття “епоха модерності. Особливості “культурологічного”, “виробничого” та “формаційного” тлумачення.

Становище української культури та науки в 19 ст.: організація науково-мистецьких товариств; культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури: реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні, «Просвіти» та їх роль у культурному процесі; розвиток музичного та образотворчого мистецтва; література; архітектура тощо. Феномен Тараса Шевченка і Миколи Гоголя. «Основа» і українська громада в Петербурзі. Валуєвський циркуляр 1863 р. та його наслідки. Емський указ 1876 р. і репресії проти українства. Розвиток української культури на західноукраїнських землях. НТШ у Львові. М.Грушевський і І.Франко.

Змістовий модуль 2

Тема 8. Українська революція (1917–1921 рр.)

Україна на початку 1917 р. Перша світова війна та Лютнева революція в Російській імперії як передумови визрівання Української революції. УСДРП, УПСР, УДХП, УПСС та ін. українські політичні партії та їхнє ставлення до українського питання. Створення органів Центральної Ради і рад робітничих і солдатських депутатів на місцях. Обрання М.Грушевського головою Центральної Ради. Неоднозначна оцінка його ролі й діяльності на цьому посту.

Відродження української преси, культурно-освітніх товариств. Діяльність земств. Проблема нацменшостей в Україні. Політика Центральної ради в I, II, III Універсалах. Особливості соціальної, економічної, національної, релігійної та культурно-освітньої політики Центральної Ради. Боротьба за впливи на місцях між представниками Центральної Ради, Тимчасового уряду і рад робітничих і солдатських депутатів. Ускладнення соціально-економічного і

політичного становища в Україні влітку-восени 1917 р. Загострення міжнаціональних протиріч.

Проголошення УНР. Відносини з більшовиками. Ультиматум Раднаркому. УНР у першій війні проти радянської Росії. IV Універсал. Зовнішня політика Центральної ради. Місце Центральної ради в українській історії. Квітневий 1918 р. переворот. Українська держава, її політичний устрій. Гетьман П. Скоропадський та його політика. Особливості внутрішньої і зовнішньої політики Гетьманату. Його залежність від німецьких окупаційних властей. Здобутки в галузі освіти, науки, культури, господарського відродження. Церковне питання. Підготовка і початок проведення військової реформи. Здобутки та прорахунки гетьманського уряду. Причини невдач П. Скоропадського.

Громадянська війна в Україні. Прихід до влади Директорії. УНР С. Петлюра. Війна УНР проти антиукраїнських сил, її наслідки. Махновщина. Революційні події на території Західної України. ЗУНР. Є. Петрушевич. Україно-польська війна. ЗУНР у міжнародній ізоляції. Акт злуки УНР і ЗУНР. Причини невдач українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр., їхнє історичне значення.

Тема 9. Україна між двома світовими війнами (1921 – 1939 рр.)

Утвердження комуністичного режиму в Східній Україні. Політико-правовий статус УСРР в складі СРСР. Політика «воєнного комунізму». Голод 1921-1923 рр. на півдні України; його причини і наслідки. Соціально-економічні перетворення в УСРР на основі непу: суть та наслідки. Українізація, національно-культурне відродження 20-х рр.

Курс на соціалістичну перебудову економіки країни, індустріалізацію промисловості та колективізацію сільського господарства. Перехід до адміністративно-командної системи управління економікою. Радянські п'ятирічки – міфи і реальність. Перші наслідки колективізації. Геноцид 1932-1933 рр. і його наслідки.

Утвердження в СРСР одноособової диктатури Й.Сталіна і встановлення культу його особи. Політичні судові процеси серед. 30-х рр.. і поступова русифікація всіх сфер життя. Конституція УРСР від 30.I.1937 р. «Великий терор» 1937 та наступних років. Його причини, суть, наслідки.

Політико-правовий статус українців у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Еміграція за океан. Інтегральний націоналізм, його сутність. Д. Донцов. ОУН. Є. Коновалець. Розкол ОУН на ОУН(м) і ОУН(б). Розвиток українського шкільництва і боротьба за нього; церква і українська культура; літературний процес – Б-І.Антонич; Львів, Чернівці як головні осередки культури; С.Крушельницька; НТШ і його досягнення.

Тема 10. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.)

Радянсько-німецький договір про дружбу від 28. IX.1939 р. і встановлення державного кордону між СРСР і Німеччиною. Народні збори Західної України 26-28.X.1939 р. і їхні рішення. Нота уряду СРСР керівництву Румунії з вимогою повернути Бессарабію і Північну Буковину. Заняття Червоною армією цих територій (28-30.VI.1940 р.). Бої на території УРСР у 1941-1944 рр. Червоної армії з військами Німеччини і її союзників. Катастрофічні поразки Червоної армії в 1941-1942 рр. та їх причини. Фашистська окупація України. Особливості соціальної, національної, релігійної політики окупаційних властей на українських територіях. Масова депортація українського населення на примусові роботи в Німеччину. Боротьба з підпіллям і репресії проти цивільного населення.

Рух Опору. Радянські партизани і підпільники. Політична діяльність ОУН, бойові дії УПА в умовах окупації. Відступ військ вермахту з України. Стратегічні наступальні операції Радянської армії в 1943–1944 р. Підсумки й уроки Другої світової війни. Українці на фронтах Втрати української культури. Другої світової війни та їхня участь у русі Опору. Українське питання на Ялтинській конференції (4-11.II.1945 р.). Участь делегації УРСР в конференції Об'єднаних Націй в Сан-Франциско (25.VI.1945 р.).

Тема 11. Повоєнна відбудова і розвиток Радянської України в 1945-1991 рр.

Українці на відбудові народного (державного) та присадибного господарства. Об'єктивні і суб'єктивні труднощі. Голодомор 1946-1947 рр.: причини та наслідки. ОУН, УПА в 1945 – на початку 1950-х рр. Т. Чупринка. С. Бандера. Припинення організованого збройного опору.

Хрущовська «відлига». Непослідовність десталінізації суспільно-політичного життя. Неосталінізм. Діяльність П.Шелеста в Україні. В. Щербицький. Відносини керівництва України з союзним центром. Розбудова військово-промислового комплексу (ВПК). Індустріальна гігантоманія. Посилення бюрократичного централізму. Стан колгоспно-радгоспної системи. Життєвий рівень населення. Поглиблення ідеологізації та денаціоналізації. Активізація опозиційного руху. Форми діяльності дисидентів. Утворення Української Гельсінської спілки (УГС). Релігійне дисидентство.

Спроби реформування суспільно-політичного життя у період проголошеної М. Горбачовим “перебудови”. Зростання суспільно-політичної активності населення України. Чорнобильська катастрофа. Нові громадські об'єднання та рухи. Початок формування багатопартійності в Україні. Криза в компартії. Проголошення незалежності України. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Спроба державного перевороту в Москві і Україна. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Результати референдуму 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Розпад СРСР. Історичне значення відновлення незалежності України.

Тема 12. Здобуття Україною державної незалежності і її розбудова.

Розгортання державотворчих процесів. Становлення владних структур. Законодавча, виконавча і судова влада незалежної України. Воєнна доктрина України. Перегрупування партійно-політичних сил і партійне життя. Економічні проблеми країни. Труднощі формування національної економіки і прорахунки в її реформуванні. Стан виробництва промислової та сільськогосподарської продукції. Аграрна політика. Проблема утвердження

приватної власності. Створення національної фінансової системи. Становище у соціальній сфері. Життєвий рівень населення. Екологічні проблеми. Формування громадянського суспільства і політичної нації. Релігія і церква. Міжнаціональні відносини в Україні. Зовнішня політика. Визнання України міжнародним співтовариством.

Основні напрямки зовнішньої політики країни. Участь України в загальноєвропейському процесі. Вступ України до Ради Європи. Відносини з сусідніми державами. Міжнародні торговельні, економічні, та спортивні зв'язки України. Діяльність Верховної Ради України та Президента України. Прийняття Конституції України. Виборча система України. Революційні події в Україні (листопад-грудень 2004 р.) та початок нового етапу демократизації. Зміни до Конституції України. Особливості сучасної політичної системи. Перетворення України у регіонального лідера. Євроінтеграційний зовнішній курс України.

Помаранчаа революція та її наслідки. Революція гідності 2013-2014 рр. Захоплення РФ Криму. Крах тзн. «операції Новоросія». АТО на Донбасі.

Тема 13. Українська культура у післявоєнні роки. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності.

Стан української культури в період «хрущовської відлиги»; особливості розвитку освіти: вища школа; література, театр та кіно, музика; розвиток архітектури та мистецтва.

Становище української культури у незалежній державі; архітектура та образотворче мистецтво; розвиток музичного та театрального мистецтва; становище українського кінематографу, телебачення, радіо тощо. Проблеми мовно-культурні у різних регіонах. Культурні досягнення української діаспори

Становище української культури у незалежній державі; архітектура та образотворче мистецтво; розвиток музичного та театрального мистецтва; становище українського кінематографу, телебачення, радіо тощо. Проблема української мови та заходи держави щодо її захисту. Проблеми мовно-культурні у різних регіонах. Культурні досягнення української діаспори.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма											
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Вступ. Українські землі від найдавніших часів до середини XIII століття.	9	2	2			5	12	2	2			8
Тема 2. Українські землі в складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої (XIV-середина XVII ст.).	9	2	2			5	12	2	2			8
Тема 3. Розвиток української культури кінець XVI-XVIII століття.	9	2	2			5	8					8
Тема 4. Національно-визвольна війна середини XVIII ст. Українська козацька держава в добу Руїни.	9	2	2			5	8					8
Тема 5. Українські землі у XVIII ст.	9	2	2			5	8					8
Тема 6. Політичний і соціально-економічний розвиток українських земель у XIX-поч. XX ст.	9	2	2			5	8					8
Тема 7. Українське національно-культурне відродження у XIX ст.	9	2	2			5	8					8
Разом за змістовим модулем 1	63	14	14			35	64	4	4			56

Змістовий модуль 2											
Тема 8. Українська революція (1917–1921 рр.)	9	2	2			5	10	2	2		8
Тема 9. Україна між двома світовими війнами (1921 – 1939 рр.).	9	2	2			5	10	2	2		8
Тема 10. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.).	10	2	2			6	8				8
Тема 11. Повоєнна відбудова і розвиток Радянської України в 1945-1991 рр.	10	2	2			6	8				8
Тема 12. Здобуття Україною державної незалежності і її розбудова	10	2	2			6	8				8
Тема 13. Українська культура у післявоєнні роки. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності.	9	2	1			6	8				8
Разом за змістовим модулем 2	57	12	11			34	56	4	4		48
Усього годин	120	26	25			69	120	8	8		104

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Київська Русь – давньоукраїнська держава. Культура К.Русі	2
2	Розвиток української культури у кінець ХУІ – ХУІІІ ст.	2
3	Визвольна війна під проводом Б.Хмельницького	2
4	Гетьман І. Мазепа. Інкorporація України до складу Російської та Австрійської імперій.	2
5	Українські землі під владою Російської імперії у ХІХ-поч.ХХ	2

	ст.	
6	Розвиток українського національного і культурного руху в Галичині XIX-початок XX ст	2
7	Українська національна революція 1917-1921 рр	2
8	.Сталінізм в Україні 1929-1939 рр.	2
9	Україна у роки другої світової війни (1939-1945)	2
10	Радянська Україна у післявоєнні роки 1945-1971 рр.	2
11	Соціально-економічне, політичне і культурне життя в УРСР у 70-80 рр. XX ст.	2
12	Україна на шляху державної незалежності	2
13	Революція гідності 2013-2014 рр.	1
		25

8. Самостійна робота

Самостійна робота є формою організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Вона передбачає створення умов для найповнішої реалізації творчих можливостей студентів, розвитку їх самостійного мислення та формування вмінь науково-дослідницької діяльності. Самостійна робота також передбачає здійснення контролю за рівнем засвоєння студентами навчального матеріалу та надання їм методичної допомоги зі сторони викладача.

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку теоретичних питань курсу, критичне осмислення основної та додаткової літератури, першоджерел
- вивчення тем, що винесені на самостійне опрацювання
- відповіді на запитання для самоконтролю

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання результатів самостійної роботи студента відбувається на семінарських заняттях і під час поточного та підсумкового тестування. При оцінюванні береться до уваги повнота висвітлення тем модуля, логічна

послідовність викладу теоретичної проблеми, володіння термінологією, обізнаність з літературою, критичність наукового мислення.

Знання студентів оцінюється з самостійної роботи за наступними критеріями:

«відмінно» - студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та рекомендованої літератури, аргументовано висловлює свої думки;

«добре» - студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, допускає несуттєві неточності;

«задовільно» - студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання, володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, невпевнено орієнтується в рекомендованій літературі;

«незадовільно» - студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання або ж володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно, не знає основних термінів з навчальної дисципліни, не орієнтується в літературі.

Теми ІНДЗ

1. Культурні пам'ятки мого села (міста).
2. Звичаї і традиції нашого краю.
3. Відомі люди моєї місцевості (на вибір).
4. Музеї на території краю.
5. Дерев'яні храми краю.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Бали	Критерії оцінювання включають наступні вимоги:
14	<ul style="list-style-type: none"> - зміст викладеного матеріалу повністю відповідає темі і формі подачі, згідно вимог; - за глибиною і повнотою тема повністю розкрита; - студент в роботі дотримався термінологічної чіткості;

	<ul style="list-style-type: none"> - не порушена логіка викладу теоретичного матеріалу; - студент у роботі продемонстрував власний погляд на досліджувану проблему; - студент проявив навички самостійної роботи з науковою літературою, джерелами та передовим педагогічним досвідом; - робота має творчий характер; - робота має методичний характер; - студент у роботі зробив висновки та подав практичні рекомендації; - мова викладу грамотна, літературна; - у випадку усного захисту, студент демонструє вміння акцентувати увагу на головному у темі дослідження, виступає коротко, та обґрунтовано.
11-13	<ul style="list-style-type: none"> - дотримано всіх попередніх вимог, проте є незначні огріхи стилістичного характеру та недоліки у методичній складовій роботи; - робота зберігає творчий та прикладний характер.
8-10	<ul style="list-style-type: none"> - студент дотримався усіх необхідних вимог до написання ІНДЗ, робота виконана в цілому правильно, проте: - тема розкрита часткова; - при висвітленні окремих аспектів проблеми відсутні посилання на передовий педагогічний досвід з предмету; - у роботі відсутні висновки та практичні рекомендації.
5-7	<ul style="list-style-type: none"> - при написанні роботи студент послідовно виклав матеріал, але не використав передового педагогічного досвіду та методичної літератури; - робота не містить ґрунтовних висновків; - можуть бути незначні огріхи в оформленні ІНДЗ чи списку використаної літератури.
2-4	<ul style="list-style-type: none"> - студент виклав навчальний матеріал згідно теми ІНДЗ, проте

	<p>вона розкрита не повно, не використано належної кількості спеціальної літератури;</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота не містить узагальнень; - робота позбавлена оригінальності та елементів творчості; - при написанні роботи студент допустив помилки дидактичного чи методичного характеру.
1	<ul style="list-style-type: none"> - зміст викладено матеріалу поверхово розкриває основні положення теми; - у роботі суттєві стилістичні помилки, порушена логіка викладу окремих аспектів проблеми; - використано лише окремі літературні джерела, що не розкривають суті досліджуваної проблеми; - не зроблено необхідних висновків та узагальнень.

9. Методи навчання

1. Лекції.
2. Робота з енциклопедіями, довідковою літературою.
3. Проблемне навчання.
4. Робота з інформаційними ресурсами у мережі Інтернет.
5. Розвиваючі рольові ігри.
6. Мікропроекти.

10. Форми контролю

- 1) Усне опитування.
- 2) Перевірка самостійної роботи.
- 3) Колоквіум.
- 4) Бесіда-опитування.
- 5) Заслуховування доповідей і академічних есе
- 6) Представлення відео-презентацій

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення курсу представлено наступними навчально-методичними матеріалами:

- робоча програма;
- стислі конспекти лекцій (у т.ч. електронний варіант);
- питання до семінарських занять (у т.ч. електронний варіант);
- тестові завдання (на паперових носіях, у системі КТС);
- індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- відео-презентації до семінарських занять.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
67 – 74	D	задовільно	
60 – 66	E		
35– 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання відповідей студентів

90–100 балів — **високий** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, повне оволодіння термінологією і методологією, творчий виклад концепції);

82–89 балів — **середній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, повне оволодіння термінологією і методологією, аргументований виклад концепції, допускає незначні помилки);

75–81 балів — **середній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, середнє оволодіння термінологією і методологією, аргументований виклад концепції, наявні помилки);

67–74 балів — **достатній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією і методологією, репродуктивний виклад концепції);

60–66 балів — **достатній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією і методологією, репродуктивний виклад концепції);

0–59 балів — **низький** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, низький рівень оволодіння термінологією і методологією, фрагментарний виклад концепції).

13. Література

1. Аркас М. Історія України-Русі / М. Аркас. – Одеса : Маяк, 1994. – 392 с.
2. Бойко О. Д. Історія України: навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-тє вид., доп. – К.: Академвидав, 2006. – 688 с.
3. Верстюк В. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник / В. Верстюк, О. Дзюба, В. Репринцев. – К.: Наукова думка, 1995. – 688 с.
4. Гусєв В. І. Історія України: навч. посіб. / В. І. Гусєв, Ю. О. Калінцев, С. В. Кульчицький – К.: Вища школа, 2003. – 431 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. / Я. Грицак. – К.: Генеза, 2000. – 360 с.
6. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т., 12 кн. – К.: Наукова думка, 1991.
7. Давня історія України: в 3 т. – К.: Наукова думка, 1997-2000.
8. Довідник з історії України. А-Я / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста; Ін-т істор. досліджень ЛНУ ім. І. Франка. – 2-ге вид., доопрац. і доп. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
9. Дорошенко Д. Нарис історії України: у 2 т. – К., 1991.

10. Жуковський А. Нарис історії України / А. Жуковський, О. Субтельний. – Львів, 1992. – 230 с.
11. Екельчик С. История Украины: становление современной нации / С. Екельчик. – К., 2010.
12. Енциклопедія історії України: у 5-ти т. / редкол.: В.А. Смолій (голова), Я.Д. Ісаєвич, С.В. Кульчицький [та ін.]. – К.: Наукова думка, 2005.
14. Історія України: посібник / за ред. Г. Темка, Л. Тупчієнка. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002 – 480 с. (Альма-матер).
15. Історія України / за ред. В. Смолія. – 3-тє вид., доп. й перероб. - К.: Альтернативи, 2002. – 471 с.
16. Історія України / кер. авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид.4-тє. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
17. Історія України: навч. - метод. посіб. для семінар. занять / В.М. Литвин, А.Г. Слісаренко, В.Ф. Колесник [та ін.]. – К.: Знання-Прес, 2006. – 460 с.
18. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник / уклад., комент. В. Ю. Короля – К., 2002. – 448 с. (Альма-матер).
20. Касьянов Г. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії / Г. Касьянов. – К.: Наш час, 2008. – 432 с.
21. Король В. Історія України: навч. посібник / В. Король. – 2-ге вид., доп. – К.: В.Ц.: «Академія», 2008. – 496 с. (Альма-матер)
22. Котляр М. Довідник з історії України / В. Котляр, С. Кульчицький. – К., 1996. – 240 с.
23. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич. – Львів: Світ, 1992. – 520 с. – («Пам'ятки історичної думки України»).
24. Магочій Павло-Роберт. Історія України / Павло-Роберт Магочій. – К.: Критика, 2007. – 640 с.
25. Мицик Ю. Історія України: навч. посіб. для старшокласників / Ю. Мицик, О. Бажан, В. Власов. – К., 2005. – 576 с.
28. Остафійчук В. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. / В. Остафійчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – 422с.
31. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. – К.: Либідь, 1992.
32. Полянський О. Історія України : [навч. посіб. для семінарських занять для студ. неісторичних спеціальностей ВНЗ] / Олег Полянський, Руслана Труба. – Л.: ЛДУФК, 2011. – 468 с.
33. Савченко Н. Історія України: модульний курс: навч. посіб. / Н. Савченко, М. Подольський – К., 2006. – 544 с.
35. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний; [пер. з англ. В. Шевчука]. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1993. – 720 с.
36. Україна крізь віки: у 15 т. / НАН України; Ін-т історії України НАН України. – К., 1998–1999.
37. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – 2-ге вид., перероблене та розшир. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

Рекомендована література (українська культура) :

1. Білецький П. Українське мистецтво друг. пол. XVII – XVIII ст. – К., 1988.
2. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К., 1992.
3. Горський В. Нариси з філософської думки Київської Русі. – К., 1994.
4. Грушевський М. Історія української літератури. – К., 1993.
5. Грушевський М. Культурно-національний рух на Україні в XVI – XVII ст. – К., 1916.
6. Енциклопедія українознавства у 10 т. – Париж, Торонто, Нью-Йорк, 1954 та ін.
7. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
8. Жолтовський П. Монументальний живопис на Україні XVII-XVIII ст. – К., 1988.
9. Жолтовський П.М. Український живопис XVII – XVIII ст. – К., 1973.
10. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI-XVII ст. – К., 1983.
11. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К., 1993.
12. Історія українського мистецтва: У 6 т. – К., 1966-1970.
13. Історія українського образотворчого мистецтва. – К., 1975.
14. Історія української літератури: У 2 т. – К., 1987-1988.
15. Історія світової культури / під. ред. Т. Левчук. – К., 1994, 1997, 1999.
16. Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. – Нью-Йорк, 1990.
17. Історія української культури в 5-ти томах. – К., 2010.
18. Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. /За ред. В.Г. Дончика. – К., 1993-1994.
19. Лозко Г. Українське народознавство. – К., 1994.
20. Мистецтво України в 5 томах. – К.: «Українська енциклопедія ім. М. Бажана», 1991 та ін.
21. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.
22. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
23. Тарасенко Н. Природа, технологія, культура. – К., 1985.
24. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. Курс лекцій / під ред. С. Головка. – К., 1992.
25. Українська культура / за ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
26. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. Зазюн І., Семашко О. – К., 2000.
27. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. М. Заковича. – К., 2006.

28. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К., 1991.
29. Філософія Відродження на Україні. – К., 1990.
30. Хижняк З. Києво-Могилянська академія. – К., 1988.
31. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992.
32. Шевнюк О. Українська та зарубіжна культура. – К., 2002.
33. Кордон М.В. Історія української культури: навчальний посібник / М. В. Кордон. – Львів: Магнолія 2006, 2011. – 336 с.
34. Культурологія. Українська і зарубіжна культура: навчальний посібник / За ред. М. М. Заковича. - К.: Знання, 2009. - 589 с.
35. Попович М.В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К.: АртЕк, 1999. - 728 с.
36. Шейко В.М. Історія української культури: навчальний посібник / В.М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. – К.: Знання, 2010. – 271 с.

Інформаційні ресурси

1. Наукова періодика України: <http://www.nbu.gov.ua>
2. Сайт «Історична Правда»: [http:// pravda.com.ua](http://pravda.com.ua)
3. Сайт Інститут Історії України НАНУ : <http://history.org.ua>

14. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

Історія України

1. Предмет, завдання та періодизація курсу «Історія України».
2. Джерела та історіографія курсу «Історія України».
3. Формування людської цивілізації на території України. Періодизація первісного суспільства.
4. Перші етнічні утворення на території України: кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни.
5. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
6. Походження слов'ян: венеди, анти, склавини. Їх розселення, заняття, суспільний устрій, побут, звичаї.
7. Походження українського народу та ставлення його державності. Етнонім «Україна». Національна символіка.
8. Виникнення та становлення давньоруської держави. Заснування Києва. Походження топоніма «Русь». Норманська та антинорманська теорії. Аскольд і Дир.
9. Внутрішня та зовнішня політика князів: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира, Ярослава.
10. Хрещення Русі та його історичне значення.
11. Політичний устрій та соціально-економічний розвиток Київської Русі.
12. Політична роздробленість Київської Русі: причини та наслідки.
13. Боротьба Русі з кочівниками: печеніги, половці, монголо-татари.
14. Утворення та розвиток Галицько-Волинського князівства і його роль в історії української державності. Данило Галицький.

15. Загарбання українських земель іноземними державами в XIV–XVI ст. Кревська (1385) та Люблінська (1569) унії.
16. Політичне, соціально-економічне становище та духовно-культурний розвиток українських земель в XIV – XVI ст. Берестейська (1596) унія.
17. Виникнення та феномен українського козацтва: військова організація та військове мистецтво.
18. Утворення Запорозької Січі. Запорозька Січ – як військова, господарська та державна організація. Дмитро Байда-Вишневецький.
19. Українське козацтво у міжнародних відносинах XVI – середини XVII ст. Петро Конашевич-Сагайдачний.
20. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст.
21. Причини, характер, і періодизація Української національної революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький.
22. Військові дії у 1648–1653 рр. Зборівський та Білоцерківський мирні договори.
23. Утворення Української гетьманської козацької держави середини XVII ст. Її політичний та адміністративно-територіальний устрій, економічні відносини.
24. Переяславська угода та Березневі статті (1654) і їх наслідки для України.
25. Україна в другій половині XVII ст.: доба Руїни.
26. Гетьман Іван Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика та роль в історії України.
27. Колоніальна політика Російської імперії щодо України в першій половині XVIII ст. Пилип Орлик, Павло Полуботок.
28. Україна у другій половині XVIII ст. Кирило Розумовський.
29. Ліквідація російським самодержавством Гетьманщини та Запорозької Січі. Петро Калнишевський.
30. Соціальні рухи в Україні: гайдамацтво, Коліївщина, опришківство.
31. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. – першої половини XIX ст.
32. Поділи Польщі та їх вплив на територіальні зміни в Україні в другій половині XVIII ст.
33. Політичне становище та соціально-економічний розвиток України у складі Російської імперії та Австрійської монархії наприкінці XVIII ст. – першій половині XIX ст.
34. Національне відродження в Україні в першій чверті XIX ст. Масонський та декабристський рухи.
35. Кирило-Мефодіївське товариство в історії суспільно-політичного руху та культури України.
36. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху та культури України.
37. Західноукраїнські землі в Європейській демократичній революції 1848 року.

38. Скасування кріпосного права та панщини на західно- та східноукраїнських землях.

39. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині XIX ст.

13. Боротьба Русі з кочівниками: печеніги, половці, монголо-татари.

14. Утворення та розвиток Галицько-Волинського князівства і його роль в історії української державності. Данило Галицький.

15. Загарбання українських земель іноземними державами в XIV–XVI ст. Кревська (1385) та Люблінська (1569) унії.

16. Політичне, соціально-економічне становище та духовно-культурний розвиток українських земель в XIV – XVI ст. Берестейська (1596) унія.

17. Виникнення та феномен українського козацтва: військова організація та військове мистецтво.

18. Утворення Запорозької Січі. Запорозька Січ – як військова, господарська та державна організація. Дмитро Байда-Вишневецький.

19. Українське козацтво у міжнародних відносинах XVI – середини XVII ст. Петро Конашевич-Сагайдачний.

20. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст.

21. Причини, характер, і періодизація Української національної революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький.

22. Військові дії у 1648–1653 рр. Зборівський та Білоцерківський мирні договори.

23. Утворення Української гетьманської козацької держави середини XVII ст. Її політичний та адміністративно-територіальний устрій, економічні відносини.

24. Переяславська угода та Березневі статті (1654) і їх наслідки для України.

25. Україна в другій половині XVII ст.: доба Руїни.

26. Гетьман Іван Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика та роль в історії України.

27. Колоніальна політика Російської імперії щодо України в першій половині XVIII ст. Пилип Орлик, Павло Полуботок.

28. Україна у другій половині XVIII ст. Кирило Розумовський.

29. Ліквідація російським самодержавством Гетьманщини та Запорозької Січі. Петро Калнишевський.

30. Соціальні рухи в Україні: гайдамацтво, Коліївщина, опришківство.

31. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. – першої половини XIX ст.

32. Поділи Польщі та їх вплив на територіальні зміни в Україні в другій половині XVIII ст.

33. Політичне становище та соціально-економічний розвиток України у складі Російської імперії та Австрійської монархії наприкінці XVIII ст. – першій половині XIX ст.

34. Національне відродження в Україні в першій чверті ХІХст. Масонський та декабристський рухи.
35. Кирило-Мефодіївське товариство в історії суспільно-політичного руху та культури України.
36. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху та культури України.
37. Західноукраїнські землі в Європейській демократичній революції 1848 року.
38. Скасування кріпосного права та панщини на західно- та східноукраїнських землях.
39. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині
40. Суспільно-політичне життя та національний рух в Україні у другій половині ХІХ ст. Громадівці, народники. Москвофіли, народовці.
41. Виникнення, програмні документи та діяльність українських політичних партій наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.
42. Революційні події 1905–1907рр. в Україні.
43. Україна у Першій світовій війні.
44. Створення, бойовий шлях та культурно-освітня діяльність Українських Січових Стрільців.
45. Причини, характер та періодизація другої Української національної революції початку ХХ ст.
46. Утворення Української Центральної Ради, її національний, соціальний і партійний склад та програма. Михайло Грушевський.
47. Утворення Генерального секретаріату, його діяльність. Володимир Винниченко.
48. Універсали Центральної Ради та проблеми розбудови Української держави. Проголошення Української Народної Республіки.
49. Проголошення та спроби встановлення радянської влади більшовиками. Перша війна радянської Росії проти УНР. Героїзм і трагедія Крут.
50. Берестейський мирний договір УНР з Центральними державами: досягнення і прорахунки.
51. Гетьманський переворот і прихід до влади Павла Скоропадського. Утворення гетьманського уряду, його склад і програмні документи.
52. Внутрішня і зовнішня політика Гетьманської держави Павла Скоропадського.
53. Прихід до влади Директорії, її склад, соціально-економічна та політична програма.
54. Друга війна радянської Росії проти УНР. Утвердження радянської влади в Україні. Симон Петлюра.
55. Перший та Другий зимові походи армії УНР. Трагедія під Базаром.
56. Варшавський та Ризький мирні договори та їх наслідки для України.

57. Листопадова національно- демократична революція (1918) та виникнення Західно-Української Народної Республіки. Євген Петрушевич.
58. Польсько-українська війна 1918–1919рр. Кость Левицький.
59. Акт Злуки УНР та ЗУНР (1919), проблеми соборності України.
60. Причини поразки та уроки Другої української національної революції 1917–1921рр.
61. Внутрішнє і міжнародне становище України після поразки національно-визвольних змагань 1917–1921рр. Черговий перерозподіл українських земель іноземними державами.
62. Вхідження УСРР до складу СРСР. Обмеження суверенітету республіки.
63. Голод 1921–1923рр. УСРР в роки нової економічної політики.
64. Політика українізації, її суть та наслідки.
65. Індустріалізація в УСРР: завдання, характерні ознаки та прорахунки.
66. Колективізація в УСРР: причини і наслідки.
67. Голодомор 1932–1933рр. □ геноцид українського народу.
68. Масові політичні репресії 20–30-х років більшовицького режиму в УСРР.
69. Політичне, соціально-економічне та духовно-культурне становище західноукраїнських земель у міжвоєнний період (1921–1938).
70. Створення та боротьба Української Військової Організації та Організації Українських Націоналістів. Євген Коновалець.
71. Карпатська Україна в 1938–1939рр. Августин Волошин.
72. Пакт Молотова-Ріббентропа та його вплив на розв'язання Другої світової війни.
73. Вхідження західноукраїнських земель до складу СРСР та УРСР. Радянізація. Масові репресії радянського режиму на західноукраїнських землях у 1939–1941рр.
74. Німецько-радянська війна 1941–1945рр. й Україна. Поразки Червоної армії й окупація України гітлерівською Німеччина.
75. Німецький окупаційний режим в Україні (1941–1944).
76. Радянське підпілля та партизанський рух у роки німецько-радянської війни (1941–1945).
77. Створення та боротьба Української Повстанської Армії. Роман Шухевич — «Тарас Чупринка».
78. Акт відновлення Української державності (30 червня 1941р.). Степан Бандера.
79. Українська дивізія «Галичина». Андрій Мельник.
80. Звільнення України від німецької окупації (1943–1944).
81. Завершення та наслідки Другої світової війни для України.
82. УРСР у повоєнні роки (1945–1955): відбудова народного господарства, голод 1946–1947 рр., зовнішньополітична діяльність.
83. УРСР у повоєнні роки (1945–1955): суперечливий характер суспільно-політичного життя. Боротьба з українським націоналізмом.

84. Радянізація західних областей УРСР (1945–1955). Ліквідація УГКЦ. Продовження боротьби ОУН та УПА.

85. УРСР в період десталінізації (1956–1964). «Хрущовська відлига». Соціально-економічний розвиток та суспільно-політичне життя.

86. УРСР в роки «Брежнєвського застою» (1964–1985). Сповільнення темпів економічного розвитку. Політика русифікації. Петро Шелест та Володимир Щербицький.

87. Дисидентський та правозахисний рухи. Шістдесятники. Левко Лук'яненко та Іван Дзюба.

88. «Горбачовська перебудова» та її вплив на суспільно-політичні та економічні процеси в Україні. Активізація національного руху. Створення та діяльність НРУ. В'ячеслав Чорновіл.

89. Декларація про державний суверенітет УРСР (1990). Акт про незалежність України (1991). Грудневий референдум (1991).

90. Проблеми політичного, соціально-економічного та духовно-культурного розвитку незалежної України (1991–2004). Леонід Кравчук та Леонід Кучма.

91. «Помаранчева» революція 2004–2005 рр.: причини і наслідки. Революція гідності.

92. Проблеми розбудови української держави на сучасному етапі.

93. Українська еміграція (діаспора): основні періоди, розселення та сучасний стан.

Українська культура

1. Поняття «культура», основні концептуальні підходи до його тлумачення.
2. Співвідношення понять «культура» і «цивілізація»: спільне та відмінне.
3. Функції культури.
4. Типологія та періодизація культури.
5. Культура первісного суспільства: загальна характеристика.
6. Сутність, причини та наслідки «неолітичної революції».
7. Особливості первісного мистецтва.
8. Культура пізнього палеоліту.
  - а. Загальна характеристика первісної общини пізнього палеоліту.
  - б. Поселення, предметне середовище, мистецтво.
9. Неолітична революція в Україні.
  - а. Побут неолітичного населення України.
10. Духовна культура.
  - а. Культура енеолітичного періоду.
11. Матеріальна культура землеробів та скотарів.
12. Духовна культура та мистецтво. Зооморфізм та антропоморфізм первісного мистецтва.
13. Вивчення античних пам'яток півдня України
14. Антична колонізація Північного Причорномор'я
  - а. Античні держави Північного Причорномор'я.
  - б. Мова, писемність та освіта Північного Причорномор'я.

15. Архітектура, побут, грошова та військова справа.
16. Ніконій, Тіра, Борисфеніда, Ольвія, Херсонес Таврійський
17. Декоративно-ужиткове мистецтво населення античних міст-держав: фольклор, музика, театр.
18. Релігія та культури Північного Причорномор'я.
19. Витоки давньослов'янської культури.
20. Побут, поселення та городища давніх слов'ян.
21. Мова та початки писемності.
22. Прикладне мистецтво та духовна культура давніх слов'ян.
23. Загальна характеристика періоду.
24. Розвиток освіти, писемності та літописання на Русі.
25. Книжковий обмін та книгозбірні.
26. Архітектура та будівництво Київської Русі.
27. Декоративне та образотворче мистецтво Київської Русі.
28. Монументальне та прикладне мистецтво Київської Русі.
29. Іконопис, книжкова мініатюра Київської Русі.
30. Побут Київської Русі.
31. Наука та філософські уявлення Київської Русі.
32. Центри становлення культури в Галицько-Волинському князівстві: міста, княжі двори, метрополії.
33. Особливості літописання та освітньої діяльності в Галицько-Волинському князівстві.
34. Основний репертуар рукописної книги в Галицько-Волинському князівстві.
35. Особливості будівництва в Галицько-Волинському князівстві.
36. Храмове, замкове та містобудівництво Галицько-Волинського князівства.
37. Література пізнього середньовіччя. Галицько-Волинський літопис.
38. Пісенний та музичний фольклор.
39. Церковний спів, побутова пісня та музичні інструменти.
40. Образотворче та декоративне мистецтво Галицько-Волинського князівства.
41. Наука в Галицько-Волинському князівстві.
42. Освіта. Православні та католицькі школи.
43. Початки книгодрукування.
44. Друкарня Ш.Фіоля. Ф. Скорина
45. Друкований трактат Ю. Дрогобича
46. Рукописна книга: літописання.
47. Будівництво та архітектура: забудова міст, православні храми та особливості архітектури пізньої готики.
48. Філософська та науково-природнича думка в 15 столітті.
49. Київський гурток книжників.
50. Філософські аспекти перекладної літератури.
51. Особливості книжкової мініатюри, скульптури та іконопису.
52. Становлення театру: ігри та обряди, скоморохи, літургійне дійство.

53. Вплив реформаційних рухів на культурне життя в Україні.
54. Кальвінізм в Україні.
55. Реформи П.Могили.
56. Основні осередки культури: літературно-перекладацький гурток в Милянвичах та Острозька слов'яно-греко-латинська академія.
57. Заснування та освітньокультурна діяльність братств: Львівське, Київське та Луцьке братства.
58. Протестантські школи та єзуїтські колегіуми.
59. Особливості архітектури та містобудування 16-17 ст.
60. Житлове будівництво. Муровані та дерев'яні церкви.
61. Образотворче та декоративне мистецтво.
62. Монументальне мистецтво. Іконопис.
63. Книжна мініатюра та гравюра.
64. Література: Іван Вишенський та полемічна література.
65. Театр: шкільний. Шкільні декламації, містерія, вертеп.
66. Розвиток філософської та історичної думки.
67. Львівська друкарня І. Федоровича.
68. Видавнича діяльність князя В.-К. Острозького.
69. Друкарня Києво-Печерської лаври.
70. Особливості латинсько-польського видання.
71. Друкарство другої чверті XVII століття.
72. Структура Києво-Могилянської академії.
73. Виховні принципи та навчальний процес в академії.
74. Міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами.
75. Роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури.
76. Козацтво як історичне явище.
77. Особливості козацького літописання.
78. Особливості архітектури козацької доби: Українське бароко.
79. Театральне та образотворче мистецтво в Україні другої половини 17 ст.
80. Особливості культурно-мистецького процесу в Україні у 18 ст.
81. Освіта та література у 18 столітті.
82. Архітектура та образотворче мистецтво другої половини 18 століття.
83. Музичне життя в Україні.
84. Роль Т.Шевченка у розбудові української культури.
85. Малярська творчість Т. Шевченка.
86. Становище української культури та науки в 19 століття.
87. Організація науково-мистецьких товариств.
88. Культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури.
89. Реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні.
90. «Просвіти» та їх роль у культурному процесі.
91. Розвиток музичного та образотворчого мистецтва.
92. М. Драгоманов та І. Франко як видатні діячі української культури в другій половині 19 століття.
93. Розвиток та особливості театального та музичного мистецтва.

94. Архітектура та будівництво.
95. Особливості містобудування.
96. Образотворче мистецтво: С. Васильківський, І. Труш, О. Новаківський, М. Башкірцева, І. Репін, Л. Жемчужников та ін.
97. Скульптура.
98. Розвиток музейної справи.
99. Радянська українізація та культурна революція.
100. Освіта та наука в радянські Україні.
101. Художня культура Розстріляного Відродження.
102. Особливості літературного життя.
103. Мистецтво: живопис, скульптура, архітектура, музика, театр та кіно.
104. Становище української науки в евакуації.
105. Архітектура та образотворче мистецтво
106. Розвиток музичного та театрального мистецтва.
107. Становлення засобів масової інформації.
108. Радіо. Телебачення та преса.
109. Архітектура та образотворче мистецтво
110. Стан української культури в період «хрущовської відлиги».